

Література

1. Реалізація галузевих стратегій розвитку: програмно-цільовий метод: Практичний посібник для розпорядників коштів міських бюджетів (Видання перероблене та оновлене) / Проект «Реформа місцевих бюджетів в Україні», RTI International. — К., 2008. — 123 с.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання оцінювання роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо залучення інвестицій, здійснення заходів з поліпшення інвестиційного клімату, проведення моніторингу умов інвестиційної діяльності та стану роботи із зверненнями інвесторів» від 18 грудня 2003 року № 779-р: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі» від 14.09.2002 №538р: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
4. Приходченко Л. Л., к. держ. упр., доцент докторант кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ Щодо складності застосування показників оцінювання ефективності державного управління: теорія і практика <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2009-1/doc/1/07.pdf>.
5. Сучасні вимірники рівня розвитку структурних та інституціональних характеристик національної та глобальної економік: навч.-метод. посіб. / В.В. Козюк [та ін.]; за ред. В.В. Козюка. — 2-ге вид., випр. і доп. — Тернопіль: Вектор, 2015. — 248 с.

*Наталія ФЕДІРКО**

ПОЛІТИКА ІНТЕГРАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ

Одним із наслідків загострення суспільно-політичних криз і їх переростання у воєнні конфлікти стає вимушене масове переселення людей, які, рятуючи свої сім'ї, мігрують у пошуках безпечних умов проживання як у межах своєї країни, так і за кордон. Такі міграційні процеси не лише змінюють ринкові умови приймаючої території за рахунок впливу на сфери споживання та працевлаштування, але й формують додаткові виклики для всієї системи публічного управління, яка повинна, з одного боку, забезпечити соціальний захист і швидку інтеграцію біженців, а з іншого, — адаптувати наявні соціально-економічні ресурси регіону до нових потреб.

Інтеграція вимушених мігрантів передбачає їх включення в економічне, суспільне і політичне життя території їх перебування та надає їм можливість брати активну участь у її житті. Процес інтеграції мігрантів у різних інституційному та політичному контекстах дає різні результати. Це демонструють напрацьовані різними країнами моделі інтеграції (табл. 1).

Таблиця 1

Міжкультурні моделі інтеграції вимушених мігрантів

Модель	Ідея	Зміст	Наслідки
<i>Асиміляційна модель</i> (початок ХХ ст. - США, Австралія, Франція)	формування єдиної, етнічно індиферентної нації	максимально можлива відмова мігрантів від рідної культури і повна ідентифікація з новою етнокультурною спільнотою	небажання мігрантів змінюватись, їх вплив на життя членів суспільства-реципієнта; декларовані рівні права і свободи переважно не збігалися із соціальною практикою

* **ФЕДІРКО Наталія Вікторівна** — к.е.н., доцент кафедри національної економіки та публічного управління, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна, natalifedirko@gmail.com

Модель	Ідея	Зміст	Наслідки
<i>Мультикультурна модель</i> (з 80-х рр. ХХ ст., Канада, ЄС)	політика «визнання різноманіття»	держава повинна бути нейтральною і таким чином забезпечити рівноправність усіх груп та їх рівну участь у житті нації	сприяє маргіналізації етнічних громад та веде до зростання напруги в міжетнічних відносинах
<i>Модель багаторівневого управління</i> (ЄС — після прийняття Амстердамського договору 1997 р.)	фрагментація політики інтеграції між різними рівнями урядування	частина компетенцій з прийняття рішень віддана органам ЄС, а частина навпаки, опущена на локальний рівень	дала змогу містам розвивати свої власні політики інтеграції та недискримінації; може створювати труднощі з координуванням, але цей недолік компенсується набагато вищим рівнем довіри та участі з боку мігрантів

Джерело: розроблено на основі [3].

Результативність заходів інтеграції залежить як від приймаючого суспільства — державних інституцій, які регулюють надання публічних послуг, систему освіти, ринок праці та інші сфери політики, так і від самих мігрантів через їх бажання та зусилля до адаптації.

Після суспільно-політичної кризи 2014 року Україна також зіткнулась з процесами масової міграції населення та виникнення прошарку внутрішньо переміщених осіб (ВПО). За інформацією Міністерства соціальної політики України вже в липні 2014 року кількість переселенців з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей та АР Крим нараховувала понад 110 тис. осіб, а станом на кінець листопада 2018 року — близько 1,52 млн осіб, що становить понад 3,6 % наявного населення України (табл. 2). Із загальної їх кількості майже 49,5 тис. складають особи з інвалідністю, 228,5 тис. — діти та майже 787,2 тис. — пенсіонери.

Таблиця 2

Вимушена внутрішня міграція в Україні

	2014	2015		2016		2017		2018					
	Лип.	Січ.	Лип.	Лист.	Січ.	Лип.	Лист.	Січ.	Лип.	Лист.			
Кількість внутрішньо переміщених осіб, тис. чол.	110	838	1391	1563	1663	1705	1665	1642	1583	1495	1493	1518	1520
Частка внутрішньо переміщених осіб у загальній чисельності населення країни, %	0,3	2,0	3,3	3,7	3,9	4,0	3,9	3,9	3,7	3,5	3,5	3,6	3,6

Джерело: Дані Міністерства соціальної політики України.

За оцінками ООН Україна вже у 2015 році займала 9 місце у світі за кількістю ВПО <http://www.rbc.ua/ukr/news/ukraina-meste-mire-chislu-vnutrennih-pereselentsev-1434662494.html>. Як приклад, їх частка у Сирії становить 33,3 % загальної кількості населення, у Південному Судані — 13 %, у Колумбії — 11,9 %, у Сомалі — 10,5 %, в Іраку — 9,8 %, в Афганістані — 2,2 %, а в Туреччині — 1,3 % [4]. Значна частка українців вимушено виїхали за кордон. За даними ООН станом початок 2016 року більше 1 млн

людей із Донбасу знайшли притулок або захист закордоном — переважно в Росії або Білорусії [2].

З метою соціальної підтримки ВПО урядом України запроваджено виплату щомісячної адресної допомоги на покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг. У 2017-2018 роках відбулось підвищення розмірів такої допомоги для окремих категорій громадян, зокрема з 884 грн до 1784,9 грн особам з інвалідністю I групи та дітям з інвалідністю, до 1000 грн дітям та особам, які отримують пенсії. Крім того, держава гарантує для них виплату соціальної допомоги та пенсій. Також, планується розширити права переселенців щодо взяття на соціальний квартирний облік. Поряд із грошовими виплатами, вимушеним мігрантам надається консультативна, психологічна, медична допомога, а також допомога із поселенням, втім їх соціально-економічне становище залишається складним (табл. 3).

Таблиця 3

**ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ, З ЯКИМИ СТИКАЮТЬСЯ ВПО В УКРАЇНІ,
ТА ЗАВДАННЯ ПОЛІТИКИ ЇХ ІНТЕГРАЦІЇ**

Проблеми	Причина	Завдання політики інтеграції
Безробіття	низька пропонувана заробітна плата; відсутність місць працевлаштування; небажання роботодавців до їх працевлаштування (навіть у рамках програми уряду щодо відшкодування роботодавцям повної вартості заробітної плати працевлаштовано дуже мало переселенців)	посилити відповідальність працевлаштувачів, які порушують трудові права; сприяти працевлаштуванню ВПО за спеціальністю; сприяти власному бізнесу ВПО
Вартість житла	зростання вартості оренди житла та комунальних послуг; субсидії для сплати за комунальні послуги стають недоступними для ВПО через небажання їх орендарів підписувати договори оренди та сплачувати податок на дохід від оренди	запровадження нової програми будівництва соціального житла, в тому числі із залученням НУО
Нестача грошей	значне зростання вартості життя, для майже 50 % ВПО коштів вистачає лише на харчування; призупинення грошової допомоги — зокрема, припиняється для ВПО працездатного віку, які не знайшли роботу протягом 4 місяців з моменту реєстрації — цього терміну недостатньо через різну спеціалізацію регіонів їх попереднього та нового місця проживання; також пов'язане зі змінами механізму перевірок права ВПО на отримання пенсії, котрі проводяться Пенсійним фондом України	передбачити програми адресної допомоги на оплату вартості лікування; розширити залучення
Доступ до публічних послуг	доводиться долати безліч бюрократичних бар'єрів, але для них особливо проблемним є проходження численних складних процедур реєстрації та отримання виду на проживання, а також продовження терміну дії своїх документів	передбачити контроль за порушенням цих прав

Джерело: сформовано за даними [1, 3].

Соціальне включення вимушених мігрантів безпосередньо залежить від ступеня національної інтеграції, яка визначає наскільки «інтегрованим» є суспільство саме по собі. На жаль, Україна належить до числа країн з високим рівнем соціальної поляризації та диференціації доходів населення, що спричинює глибоку взаємну недовіру між представниками різних верств і груп населення, поширення негативних настроїв і ворожості у суспільстві. У першу чергу об'єктами такої ворожості стають переселенці,

тому до індивідів і груп, які потребують інтеграції, необхідний диференційований підхід, а програми інтеграції повинні мати адресний характер. Подальший план інтеграції ВПО України повинен охоплювати:

— *суспільно-політичні заходи* — заохочення участі ВПО і їхньої спільної відповідальності з громадянами у розбудові усіх сфер життя суспільства; посилення ролі громадянського суспільства в якості партнера у політиці інтеграції ВПО; забезпечення рівних можливостей для всіх, ліквідація перешкод у доступі до освіти, роботи, охорони здоров'я, житла і соціальних прав;

— *адміністративно-правові заходи* — підвищення відповідального ставлення уповноважених осіб до реалізації плану інтеграції ВПО; спрощення адміністративних процедур і поліпшення якості пропонованих послуг; подолання усіх форм дискримінації; захист сім'ї та забезпечення права на возз'єднання сімей відстоювання гендерної рівності;

— *фінансово-економічні заходи* — впровадження нових програм працевлаштування та стимулювання підприємництва серед ВПО; участь у міждержавних програмах інтеграції; постійний моніторинг.

Література

1. Звіт національної системи моніторингу ситуації з внутрішньо переміщеними особами [Електронний ресурс]. — К.: МОМ. — 2018. — 74 с. — Режим доступу: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/nms_round_10_ukr_press.pdf

2. Оцінка комплексу заходів, які вживає уряд України щодо надання соціальних послуг внутрішньо переміщеним особам (ВПО). Остаточний звіт про результати оцінки. [Електронний ресурс]. — Консорціум «PROMAN». — 2016. — 66 с. — Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/files/vpo/1%20-ukr.docx>

3. Солодько А. Аналіз політики інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового захисту / Андрій Солодько [Електронний ресурс]. — К.: Центр дослідження суспільства, 2014. — 35 с. — Режим доступу: https://cedos.org.ua/system/attachments/files/000/000/061/original/CSR_integration_report.pdf?1419578850

4. Украина занимает девятое место в мире по числу внутренне перемещенных лиц [Електронний ресурс] // United Nations Radio. — 2015. — Режим доступу: <http://www.unmultimedia.org/radio/russian/archives/195028/#.VjnHK9LhDIX>

*Катерина ПОСТОЄНКО**

ДИСБАЛАНС ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМА ТА ПРОДОВОЛЬЧОГО КОШИКА В УКРАЇНІ

Базовим елементом системи життєзабезпечення людини, зокрема і населення країни в цілому прийнято вважати продовольство. І саме держава є гарантом і регулятором доступності насущних потреб населення через безперешкодний економічний доступ до якісних продуктів харчування у достатній кількості з метою підтримання простої життєвої діяльності організму людини. Проте статистичні дані свідчать, що якість харчування українців на сьогодні нижче норм за калорійністю, вмістом білків, жирів, вуглеводів, що передбачені для працездатного населення [2, 3]. Іншими словами, державою не в повній мірі виконується одна з її основних соціальних функцій, яка закріплена за нею Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [1]. Забезпечення населення продоволь-

* *ПОСТОЄНКО Катерина Іванівна* — старший викладач кафедри національної економіки та публічного управління, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна, katerynapostoienko@gmail.com